

Plenum

Tisdag 22.5.2018 kl. 14.09—16.51

14. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 10 a § i lagen om skuldsanering för privatpersoner

Lagmotion LM 6/2018 rd Ritva Elomaa saf m.fl.

Remissdebatt

Andre vice talman Tuula Haatainen: Ärende 14 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till lagutskottet.

Debatt

16.39 **Ritva Elomaa ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 1990-luvun lama oli äärimmäisen kova pala Suomen valtiolle ja merkittäväälle osalle kotitalouksiamme. Velka kasvoi vauhdilla, ja monilta meni koko omaisuus alta. Päälle kaatuvien velkojen taustalla oli usein työpaikan menetys, korkojen räjähdysmäinen nousukiito, valuuttalainat tai takausvastuut, jotka lankesivat syystä tai toisesta maksettavaksi. Moni tosiaan ylivelkaantui, vaikka omat talousasiat oli hoidettu viimeisen päälle hyvin, ehkä liian sinisilmäistä lainan takaamista lukuun ottamatta.

Kaikki eivät ole vielä tänäkään päivänä selvinneet 90-luvun laman iskuista. Niin sanotut vanhat puolueet ovat jo vuosikausia puhuneet laman uhrien auttamisesta, mutta käytännön toimet ovat jääneet sanoja vaatimattomammiksi. Laman ja massatyöttömyyden seurauksena erityisesti monet toisen henkilön velasta takauksen antaneet henkilöt sekä yrittäjät joutuivat mittaviin talousvaikeuksiin. Nyt yrittäjyydestä puhutaan paljon positiiviseen sävyyn. Emme saa kuitenkaan unohtaa 90-luvulla vaikeuksiin ajautuneita yrittäjiä.

Me perussuomalaiset olemme yrittäneet nostaa laman myötä velkaantuneiden asiaa taapetille ja laatineet lukuisia valtiopäivätoimia, jotta laman uhrien asemaan tulisi edes hieman helpotusta. Presidenttivaalikisoissa Laura Huhtasaari nosti tämän asian esille. Sitä käsiteltiin tovi, mutta nyt se alkaa taas valitettavasti unohtua.

Niin, meillä on tosiaan vielä vuonna 2018 suuri joukko suomalaisia, jotka kärsivät 90-luvun laman aikaan alkunsa saaneesta henkilökohtaisesta talouskurimuksesta. Laman alkamisesta on jo vierähtänyt yli 25 vuotta, ja yhä edelleen tuhannet suomalaiset ovat veloissa tämän taantuman seurauksena. Olisiko vihdoin ja viimein korkea aika tarjota armahdusta ja auttavaa kättä näille laman uhreille?

Ehdotan lakialoitteessani muutettavaksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 10 a §:ää siten, että velkajärjestely voitaisiin myöntää sillä perusteella, että velkaantuminen on tapahtunut 90-luvun laman seurauksena. Käytännössä velkajärjestely auttaisi ihmisiä selviämään velkataakasta ja mahdollistaisi uuden alun. Lakimuutos toisi käytännön helpotusta monien ihmisten arkeen.

Punkt i protokollet PR 53/2018 rd

Alun perin velkajärjestelyn tavoitteena oli auttaa 1990-luvun laman seurauksena velkaantuneita yksityishenkilöitä selviytymään veloistaan. Tarkoituksena oli, että laman seurauksena ylivelkaantuneiden henkilöiden taloudellinen tilanne saataisiin kuntoon ja he saisivat uuden mahdollisuuden. Sittemmin velkajärjestelystä on tullut pysyvä ja välttämätön keino ylivelkaantuneiden henkilöiden taloudellisen tilanteen korjaamisessa. Lain voimaantulon jälkeen on velkajärjestelyhakemuksia jätetty käräjäoikeuksiin vuoden 2013 loppuun mennessä yli 112 000 kappaletta. Yksityishenkilön velkajärjestelystä annettu laki tuli voimaan 8. päivä helmikuuta 1993.

Arvoisa puhemies! Velkajärjestelylain 10 a §:ssä säädetään velkajärjestelyn myöntämisestä yleisestä esteestä huolimatta. Säännös kuuluu seuraavasti: ”Velkajärjestely voidaan 10 §:ssä säädetystä esteestä huolimatta myöntää, jos siihen on painavia syitä ottaen erityisesti huomioon velallisen toimet velkojen maksamiseksi, velkaantumisesta kulunut aika ja muut velallisen olosuhteet sekä velkajärjestelyn merkitys velallisen ja velkojien kannalta.” Pykälää muutettiin lailla vuonna 2014 siten, että siinä mainitaan ensin velallisen toimet velkojensa maksamiseksi ja vasta sitten velkaantumisesta kulunut aika. Tarkoituksena oli vähentää velkaantumisesta kuluneen ajan merkitystä kokonaisharkintaan vaikuttavana seikkana.

Voimassa olevaa pykälää yli kymmenen vuotta sitten säädettäessä pidettiin velkaantumisesta kulunutta aikaa tärkeimpänä kokonaisharkintaan vaikuttavana tekijänä. Velkajärjestelyyn hakeutuvien velkaongelmat olivat usein pitkäkestoisia. Säännöksellä tavoiteltiin erityisesti niiden 1990-luvun lama-aikana ylivelkaantuneiden henkilöiden tilanteen parantamista, jotka olivat jääneet velkajärjestelyn ulkopuolelle. Tällöin velkaantumisesta kulunut aika korostui kokonaisharkinnassa. Nykyisin pitkäkestoisista maksuvaikeuksista kärsii alle 15 prosenttia talous- ja velkaneuvonnan asiakaskunnasta. Useat heistä ovat juuri 1990-luvun laman uhreja. Laman seurauksena velkaantuneiden aseman kohentamiseksi olisi huomioitava velkajärjestelyn myöntämisedellytyksissä, että velkaantuminen on tapahtunut 1990-luvun laman aikana. Se olisi oikeus ja kohtuus.

Arvoisa puhemies! Yleisesti vielä sanoisin seuraavaa ja toteaisin: Kun ihmiset ajautuvat ulosottoon, omaisuus myydään usein viranomaisen taholta nopeasti ja valitettavan usein jopa alihintaan. Jos ulosotossa oleva haluaisi hoitaa velvoitteensa ja tehdä maksusuunnitelman, hänen sovitteluyrityksensä myös torjutaan usein, vaikka velka ei olisi kovin suurikaan. Olen itse seurannut tällaista tapausta läheltä kohta 30 vuotta. Siinä ei voita yhteiskunta eikä velallinen, vaan aiheutetaan turhaa kärsimystä ja viedään henkilöltä matto alta totaalisesti. Näitä tapauksia on 90-luvun laman seurauksena vielä tuhansia olemassa. Moni ei ole jaksanut vaan on tehnyt itsemurhan tai sairastunut. Surullisten tarinoiden määrä on valtava. Ymmärretäänkö täällä eduskunnassa oikeasti tätä historiaa ja historian todella mustaa pilkkua? — Kiitos.

Arvoisa puhemies! Minulla on sitten toinen puhe vielä.

16.45 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Elomaa on tehnyt aivan hienon lakialoitteen. 90-luku oli todellakin vaikea monelle henkilölle yksityisesti ja varsinkin yrityksille, kun meillä tuli ulkomaan rahoitusta ja korot muuttuivat, ja myös jos yrittäjälle oli käynyt huonosti ja oli ne kaikki takaajat ja se suku ja niin edelleen, niin sieltä sitten tuli tämmöisiä velallisia, jotka eivät itse ole siinä yrityksessä edes olleet mukana vaan ovat siinä sitten joutuneet tämän velan rasittamiksi. Juuri näitten takaajien osuuskin on tosi merkittävä asia.

Punkt i protokollet PR 53/2018 rd

Eli 90-luvulla — varmaan joiltain osilta myös nyt, kun on taantuma ollut meillä 2007 alkaen — kun meidän pankit menivät nurin ja, niin kuin tässä edustaja Elomaa juuri sanoi, ajettiin alas, niin sitä ennen kyllä lypsettiin yrittäjät ja kaikki muut kuivaksi niin sanotusti. Velat siirtyivät yksityisille henkilöille, ja myytiin myös alihintaan omaisuutta siinä vaiheessa, kun niin sanotusti siivottiin pankkien taseita, että ne saatiin sitten vielä myyntikuntoon.

Erittäin hyvä aloite, ja toivottavasti näillä valtiopäivillä tämän asian pariin päästäisiin, vaikkei tässä nyt ihan täyttä sataa nimeä olekaan, niin että tämä käsiteltäisiin ja meillä olisi tällainen kohta auki, jota voitaisiin käsitellä.

16.47 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan kiittää edustaja Pirttilahtea erittäin ansiokkaasta kommentista ja puheenvuorosta äsken.

Arvoisa puhemies! Vuosien 1990—93 aikana Suomea ravisteli yksi historiamme pahimmista talouskriiseistä. Lamalla oli tuntuva vaikutus talouden lisäksi kulttuuriin, yleiseen ilmapiiriin ja politiikkaan. Lama kaatoi pankkien lisäksi yrittäjiä ja kotitalouksia. Konkurssit lisääntyivät, takausvastuut lankesivat maksettaviksi, ja monien velkataakka kasvoi liian suureksi. Lamavuosien aikana velkaantuneista osa on saanut asiansa kuntoon ja elämän raiteilleen, mutta on yhä tuhansia ihmisiä, jotka eivät ole vielä tänä päivänäkään saaneet laman seurauksena muodostunutta velkaa maksetuksi.

1990-luvun poikkeuksellisen voimakkaan laman uhrien aseman helpottamiseksi tulisi velkajärjestelyn myöntämisessä ottaa huomioon se, jos velkaantuminen on tapahtunut 90-luvun laman aikaan. Yksi syy siihen, miksi laman jäljiltä moni on vielä pahasti veloissa, löytyy perintätoimista. Niiden osalta täällä vallitsee aikamoinen villin lännen meno. Moni taloudellisten vaikeuksien kanssa kamppaileva suomalainen maksaa vuosikausia erilaisia perinnästä aiheutuvia lisäkuluja. Perinnästä koituvat kustannukset nousevat usein varsin suuriksi lainapääomaan nähden tai saattavat jopa ylittää sen. Lainapääoma ei lyhene, jos kaikki suoritetut maksut uppoavat perintätoimistojen lisälaskuihin. Perintätoimistot pyrkivät tekemään mahdollisimman hyvää taloudellista tulosta ja maksimoivat voittojaan ihmisten kustannuksella.

Nykylainsäädäntö asettaa velan perinnälle rajoja, mutta käytännön tilanne velan perinnässä on velallisten näkökulmasta synkkä, sillä perintäkulut ovat käytännössä usein kohtuuttoman suuria lainapääomaan suhteutettuna. Vaikka osa perintään liittyvistä kuluista ei olisi perusteltuja lainsäädännön osalta, velallinen usein maksaa laskut, sillä tavallisen kansalaisen on hankala arvioida sitä, mikä kustannus voisi olla perusteeton ja mikä ei.

Arvoisa puhemies! Kun perintätoimistoja ei saada lainsäädännöllä ja valvonnalla kuriin, niin velkajärjestelyn mahdollistaminen olisi monille ihmisille pelastus, valonpilkahdus vuosikymmenten pituisen synkän velkaputken päässä. Pitää muistaa, että on yhteiskunnankin kannalta positiivista, jos yksityishenkilö pääsee velkavankeudesta raiteilleen. Se, että kaikki tienestit uppoavat velanperijöille, ei ainakaan nosta työmotivaatiota. Myös se signaali, että yhteiskunta välittää, vahvistuisi tämän lainmuutoksen mennessä läpi. Se olisi myös kädenojennus niitä yrittäjiä kohtaan, jotka olivat aikanaan viemässä omalla panoksellaan ja riskillään Suomea eteenpäin mutta joutuivat sittemmin laman myötä vaikeuksiin.

Vielä yksi huomio, kun puhutaan ulosoton kestosta: Periaatteessa samaa ulosottoa voidaan jatkaa kymmeniä vuosia, lasku voidaan ikään kuin aloittaa uudestaan. Vaikka henkilö olisi maksanut vuosikausia velkaansa, hän voi huomata, että summa ei ole alkuperäises-

Punkt i protokollet PR 53/2018 rd

tä juurikaan vähentynyt — vaikka hän on sitä kovin yrittänyt vähentää. En tarkoita sitä, että ihminen ei hoitaisi velkojaan, mutta joku kohtuus näissäkin asioissa pitäisi olla. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till lagutskottet.